Luftvägsvirusinfektioner inklusive covid-19 och influensa inom hemtjänst, LSS och hemsjukvård - Vårdhygienisk rutin

Detta dokument kan vara föremål för fortlöpande uppdateringar. Utskrivet dokument är giltigt endast om versionsnummer/godkännandedatum överensstämmer med versionsnummer/godkännandedatum på digitalt publicerat dokument på Insidan eller NLL+

Versionshistorik

Version	Ändringar
Aktuell version	Dokumentet omfattar vårdhygienisk rutin för luftvägsvirus, inklusive covid-19 och influensa.

Innehåll

Innehåll 1
Bakgrund 2
Symtom 2
Smittvägar och smittsamhet 3
Smittspridning, smittspårning/utbrott 3
Rutin när omsorgstagare har luftvägssymtom 3
Skyddsutrustning 4
Påklädning och avklädning 4
Material 5
Disk 5
Städning och desinfektion 5
Tvätt/Avfall 5
Omhändertagande av avliden 6
Läs mer 6

Syfte
Förebygga smittspridning av luftvägsvirus/förkylningsvirus, till exempel covid-19 och influensa.

Omfattning
Kommunal hemtjänst, LSS och hemsjukvård.

Ansvar
Chef på respektive enhet bär ansvar för att rutinen följs av alla medarbetare.

Avsteg från rutinen eller givna vårdhygieniska rekommendationer rapporteras i befintligt avvikelsesystem.

Terminologi
Influensa - Två typer av influensavirustyp A och B- förorsakar influensainfektion som uppträder säsongsvis huvudsakligen under vintersäsongen.

Covid-19 - orsakas av ett coronavirus, SARS-CoV-2. Orsakar framför allt luftvägssymtom.

RSV – Respiratory syncytial virus. Orsakar hos de flesta en mild luftvägsinfektion. Små barn och äldre kan bli allvarlig sjuka och under RS-säsongen vårdas många spädbarn på sjukhus.

Luftvägsvirus – Det finns olika virus som kan orsaka luftvägsinfektion/förkylningar. Influensavirus, SARS-CoV-2 och RSV är de som brukar provtas för men det finns också andra, som humant metapneumo-, rhino-, entero-, adeno-, och parainfluensavirus samt humana säsongscoronavirus.

Bakgrund
Risken för att bli allvarligt sjuk i virusorsakade luftvägsinfektioner ökar med stigande ålder och för personer som har andra riskfaktorer, till exempel nedsatt immunförsvar.
Det krävs särskilda rutiner i vården för att förhindra spridning av virala luftvägsinfektioner, både till patienter och personal. Detta dokument beskriver vårdhygieniskt tillvägagångssätt för både känd och okänd luftvägsinfektion.

Alla personer med smittsam luftvägsinfektion har rätt till samma vård, bemötande och omvårdnad. Medicinsk utredning och behandling får inte hindras eller fördröjas.

Symtom
När bör virusorsakad luftvägsinfektion hos omsorgstagare misstänkas?

- Förekomst av minst ett av följande nytillkomna symtom: hosta, ont i halsen, andfåddhet, eller rinnande/täppt näsa, med eller utan feber,

  och

- ansvarig vård- och omsorgspersonal misstänker att orsaken är infektion

Även ett akut insjuknande i lunginflammation (allvarlig nedre luftvägsinfektion) utan annan uppenbar förklaring eller bortfall av lukt/smaksinne ska inge misstanke på covid-19 eller influensa. Mag-tarmsymtom till exempel, illamående och kräkningar kan också förekomma vid virusorsakad luftvägsinfektion. Hos äldre kan insjuknandet vara okaraktäristiskt, till exempel akut feber och förvirring.

Inkubationstid

Inkubationstiden för virusorsakade luftvägsinfektioner är vanligtvis 1–5 dagar. För covid-19 i typiska fall 2–5 dagar, för influensa 1-4 dagar och för RS-virusinfektion 3-5 dagar..

Smittvägar och smittsamhet

Smittvägar för luftvägsinfektioner

Virus överförs framför allt via droppar till slemhinnan i luftvägarna och för vissa virus även via ögat. Smitta sker framför allt direkt från person till person (direkt kontaktsmitta) via luftvägar och händer. Smitta genom förorenade ytor, föremål och utrustning kan också förekomma (indirekt kontaktsmitta. Att hålla avstånd är tillsammans med god handhygien de viktigaste smittförebyggande åtgärderna.

Smittsamhet

Smittsamhet från en person med luftvägsinfektion är störst under perioden kring insjuknandet och några dagar framåt. Baserat på kunskap för vuxna patienter och omsorgstagare utan immunsuppression med covid-19 och influensa kan en individ med luftvägsinfektion betraktas som smittfri när följande kriterier är uppfyllda

A. 5 dagar efter symtomdebut och,

B. Feberfrihet i minst 24 timmar och,

C. Klinisk förbättring.

En omsorgstagare som har influensa A eller B och är allmänt förbättrad i minst 24 timmar och har fått antiviral behandling i 3 dagar är sannolikt inte särskilt smittsam.

Smittspridning, smittspårning/utbrott

Exponerade som i t.ex dagverksamhet träffar personer i riskgrupp

Om en som är exponerad för covid-19 eller influensa deltar i dagverksamhet med andra personer som riskerar att bli svårt sjuka får en bedömning göras om personen kan delta i verksamheten första 5 dagarna efter exponering. Hänsyn får tas till individens behov av fortsatt dagverksamhet och personens möjlighet (ev. med assistenters hjälp) att identifiera egna luftvägssymtom, förmåga att hålla avstånd och handhygien.

Rutin när omsorgstagare har luftvägssymtom

Omsorgstagare

- Omsorgstagaren ska undvika nära kontakt med andra än de som bor i samma hushåll.

- Uppmana omsorgstagaren att hosta och nysa i armvecket eller i engångspapper för att minska mängden droppar i luften och i omgivningen. Använt papper läggs direkt i avfallspåse. Avsluta med att tvätta händerna med tvål och vatten och desinficera.
- Personal i vård och omsorg ska skydda sig enligt rutin.

- Att hålla avstånd är tillsammans med god handhygien de viktigaste åtgärderna för att minska risken för att smitta varandra.

Säkerställ hos varje omsorgstagare tillgång till följande:

- Alkoholbaserat handdesinfektionsmedel
- Flytande tvål
- Pappershanddukar
- Alkoholbaserat ytdesinfektionsmedel med tensid
- Engångs kortärmat plastförkläde
- Vid behov även engångs långärmat plastförkläde
- Handskar
- Stänkskydd för ansikte (visir och munskydd klass II) och i många fall andningsskydd (FFP3/FFP2)

Skyddsutrustning

Personal

- **Följ alltid basala hygienrutiner** Basal hygien i vård och omsorg - Anvisning (nll.se). Enhetschef/Arbetsledare ska se till att alla känner till och följer dessa.
- **Vid misstänkt eller bekräftad Covid-19**
  Använd visir och andningsskydd
  Andningsskydd tillhörande någon av klasserna FFP3/FFP2 i kombination med visir ska användas under de första 5 dagarna vid arbete i någons hem där omsorgstagaren är sjuk. Använd därefter visir eller annat skydd mot stänk mot ansiktet under tiden omsorgstagaren har symtom, till exempel snor och hosta.
- **Vid andra förkylningsvirus**
  Använd visir och munskydd klass II under de första 5 dagarna, och därefter visir eller annat skydd mot stänk mot ansiktetunder tiden omsorgstagaren har symtom, till exempel snor och hosta.

Flergångsvisir rengörs och desinficeras med alkoholbaserat ytdesinfektionsmedel med tensider.

Påklädning och avklädning

Påklädning och avklädning kan ske i rummet/lägenheten, utanför säkerhetsavståndet 2 meter.

Följ basala hygienrutiner, det vill säga avklädning av handskar, förkläde och visir samt munskydd ska alltid ske med försiktighet för att undvika spill och risk för nedsmutsning av arbetsdräkt och händer.

Påklädningsordning

1. Desinficera händerna.

2. Ta på vätskeavvisande kortärmat plastförkläde (vid risk för mycket stänk/spill långärmat engångsrock/plastförkläde).
3. Knyt ihop förklädet baktill med en lös rosett så den är lätt att lösgöra.
4. Ta på munskydd (klass II) eller andningsskydd (FFP2/FFP3), se rubriken om skyddsutrustning.
5. Ta på visir.
6. Ta på undersökningshandskar vid risk för kontakt med kroppsvätskor.

Rutin för säker avklädning i rummet/lägenheten.

1. Ta av handskar. *Desinfektera händerna.*
2. Ta av engångsplastförklädet (ta av så att den hamnar ut och in). *Desinfektera händerna*.
3. Ta av skyddsglasögon/visir (tas av bakifrån). *Desinfektera händerna.*
4. Ta av andningsskydd/munskydd i snörena, minst 2 meter från omsorgstagaren. Lyft båda snörena framåt över huvudet. Undvik att vidröra utsidan av munskydde*t. Desinfektera händerna.*

Lägg använd skyddsutrustning i soppåse, knyt ihop och släng den. Byt arbetskläder om de förorenats innan besök hos nästa omsorgstagare (under samma arbetspass).

Material

- Medicinteknisk utrustning och hjälpmedel som varit i omsorgstagarens rum/lägenhet ska desinfekteras innan det tas ut ur hemmet. Använd alkoholbaserat ytdesinfektionsmedel med tensid.

Disk

- Disk hanteras som vanligt. Smutsig disk sätts direkt i diskmaskin.

Städning och desinfektion

Vid all rengöring/desinfektion är mekanisk bearbetning av ytor en förutsättning för bästa resultat.

Daglig städning

- Den som städar ska följa basala hygienrutiner och när omsorgstagaren är i samma rum ska den som städar använda samma skyddsutrustning som personalen.
- Tagytor som t.ex. handtag, säng, sängbord, toalett, kranar desinfekteras dagligen med alkoholbaserat desinfektionsmedel med tensid.
- Använd rengöringsmedel och vatten till övriga ytor.
- Golv rengörs noggrant med rengöringsmedel och vatten.

Tvätt/Avfall

- Använd handskar och engångsplastförkläde vid hantering av smutsig tvätt.
- Sortera och hantera tvätten i omsorgstagarens rum/lägenhet och lägg direkt i tvättmaskin.

- Soppåsen försluts i lägenheten och kasseras som brännbart avfall.

Omhändertagande av avliden

Se separat rutin:
Omhändertagande av person med misstänkt/konstaterad covid-19 som avlider i hemmet eller på annan plats utanför sjukhus.

Läs mer

AFS 2018:4 (pdf). Arbetsmiljöverket. Smittrisker.

AFS 2020:1 (pdf). Arbetsmiljöverket, Arbetsplatsens utformning

SOSFS 2015:10 Basal hygien i vård och omsorg (socialstyrelsen.se)

Luftvägsvirus inklusive covid-19 och influensa - Region Norrbotten (nllplus.se)

Rekommendationer för hantering av avliden med bekräftad covid-19 (folkhals-omyndigheten.se)

Smittspridning och ventilation - Arbetsmiljöverket (av.se)

Åtgärder mot smittspridning av virusorsakade luftvägsinfektioner inom vård och omsorg — Folkhälsomyndigheten (folkhalsomyndigheten.se)